

de læge søge rådgivning hos den lokale arbejdsmedicinske afdeling/klinik eller hos lægerne i Arbejdstilsynet. Da loven taler om en risiko for fosterskade, må enhver usikkerhed eller tvivl komme den gravide til gode.

Loven bruges fortsat kun i ringe udstrækning. I en 6-måneders periode i 1982 fik 167 kvinder eller 0,5 pct. af de fødende tilkendt dagpenge på grund af risikofyldt arbejde. Der kan være mange årsager til, at kun så få kvinder har anvendt lovens muligheder. Kendskabet til loven er begrænset, den er kompliceret, og dagpenge betyder en betragtelig lønnedgang for mange gravide kvinder. Desuden er arbejdsløshed et stort kvindeproblem i Danmark, og den gravide kan frygte, at fravær under graviditeten medfører øget risiko for afskedigelse.

Endelig tager loven kun i begrænset omfang hensyn til de helt tidlige skader på fostret, da det er mest følsomt de første tre måneder i graviditeten, hvor organerne dannes. En ydre påvirkning i denne periode vil kunne føre til alvorlige misdannelser eller abort.

Påvirkninger af manden

Forskningen i arbejdsmiljøets konsekvenser for mænds reproduktionsevne er endnu ikke nået så langt. Dog viser en engelsk undersøgelse, foretaget bl.a. af lektor Frank M. Sullivan, om reproduktionsskader som følge af arbejdsmiljøpåvirkninger, at påvirkningerne af manden spænder fra impotens og forandringer i sædkvaliteten til sterilitet og skader på arvematerialet (generne). Endvidere har nogle studier vist nedsat frugtbarhed hos mandligt narkosepersonale samt øget risiko for abort hos deres partnere.

Lægevidenskaben har desuden opdaget, at et antal bekæmpelsesmidler (pesticider) kan fremkalde forandringer af sæden og nedsat frugtbarhed. Nedsat sædkvalitet er blevet observeret både hos mænd, der var ansat i virksomheder, der producerede DBCP (dibromochloropropan) og hos brugerne - landmænd og gartnere. Der er en sammenhæng mellem beskadigelserne af testikler og længden af udsættelsen for DBCP. Ansatte, der havde arbejdet

med DBCP i mere end 1 år, havde således nedsat antal levende sædceller. Hos mænd med over 3 års ansættelse var de fleste sædceller døde.

Også bly er giftigt for forplantningsevnen. Dette fandt en engelsk videnskabsmand ud af allerede i 1897. Alligevel må blyarbejdere på batterifabrikker og autoværksteder stadig leve med høje blykoncentrationer i blodet. En rumænsk undersøgelse fra 1975 af 89 arbejdere på en batterifabrik viste således, at af de arbejdere, der havde et indhold af bly i blodet på 41, havde over halvdelen af dem nedsat sædkvalitet.

Forslagsstillerne er derfor af den opfattelse, at såfremt et par i øvrigt er gennemundersøgt af en læge, så bør der være den mulighed, at manden kan blive omplaceret til andet arbejde på virksomheden eller få tilbud om dagpenge, således at frugtbarhedsskadelige påvirkninger kan undgås i en periode på ca. 4-6 måneder og at han i samme periode kan nå at udskille de skadelige stoffer, som han har pådraget sig i det tidligere arbejde.

Som nævnt tidligere er forskningen inden for dette område endnu ikke så langt, men meget tyder dog på, at arbejdsmiljøet kan få alvorlige konsekvenser for både mænds og kvinders evne til at få sunde børn.

En rapport med en liste over foreløbig 200 frugtbarhedsskadelige stoffer er under udarbejdelse i Arbejdsmiljøinstituttet og forventes offentliggjort primo 1988. Indtil da arbejder tusindvis af danskere videre med de farlige stoffer, hvoraf ikke et eneste er mærket frugtbarhedsskadelige eller fosterskadelige.

Beslutningsforslaget tager alene sigte på den helt aktuelle arbejdsmiljømæssige situation.

Det er forslagsstillernes principielle opfattelse, at et arbejdsmiljø, der udsætter de ansatte for en sundhedsskadelig påvirkning af et omfang, der hindrer eller nedsætter forplantningsevnen i væsentligt omfang, ikke bør være lovligt.

Kilder:

- Ugeskrift for Læger nr. 10, 1987.
- Fagbladet nr. 5, 10, marts 1987.